

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1898

TWO SECTIONS — SECTION I

PIK LI. Ч. 222. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 13. листопаду 1943 No. 222. Jersey City, N. J., Saturday, November 13, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“; BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

ПЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу; BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Лімен головою міжнародного реліфу

АТЛАНТИК СІТІ. — На зібранню делегатів 44 держав, що радять над економічною відбудовою світу, вибрано бувшого губернатора штату Аю Йорк Герберта Г. Лімена одногосно директором міжнародної організації, званої „Адміністрація Реліфу і Реабілітації Об'єднаних Держав“. Лімен прийняв новий уряд і в промові виголошеній по радіо обіцяв сповнити совісно новий обов'язок. Він домагався нових жертв від населення Америки і інших країв.

РУМУНИ ІНТЕРНУЮТЬ ПОВЕРНУВШИХ З УКРАЇНИ КОЛЬОНІСТІВ.

АНКАРА, Туреччина, (ОНА). — Уряд Румунії інтернує всіх повернувших з України румунських кольтоністів. Кажуть, що робить це тому, що кольтоністи забагато знають про відносини, які панували серед румунської армії й адміністрації на Україні і, забагато балакають. Щоби не дати кольтоністам спомогти ширити серед румунського населення із зневіри до військової команди і румунської адміністрації взагалі аправительство гадає, що буде ліпше, як кольтоністи будуть ізольовані. Їх інтернують біля Яссів і будуть тримати до кінця війни.

Румунський уряд видав приказ, що повернувши з України кольтоністи не мають права з ніким розмовляти і ні писати листи до родин і знайомих, бо, боявля, з них завше пахдо дефіцитом і зневірою. Замість хвалити мудрість і патріотизм румунського уряду, який старався зробити Румунію великою державою з кольтоніями на Україні, румунські селяни, яких тисячами вивозили на Україну, нарікали, що все те пса варта. Кольтоністи жалувалися на правительство, що воно їх обмануло, що місцеве населення на Україні відносилось до них ворожо і, що партизани нищили засіви збіжжя. Час від часу хтось з місцевих людей розповсюджував серед румунських кольтоністів на Україні доточки, в яких радив їм вертати додому, бо скорше, чи пізніше, вони все одну будуть вигнані.

У концентраційних таборах біля Яссів вже знаходиться кілька тисяч повернувших з України кольтоністів. Стережуть їх старі румунські резервісти.

АНГЛІЯ ДАЄ \$1 ЛЕНД-ЛІЗУ ЗА КОЖНИХ \$5 АМЕРИКАНСЬКИХ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт у своїм посланню до конгресу подав до відома, що Англія не буде брати більше від Америки грошей за продукти, які вона постачає Америці на підставі договору про Ленд-ліз, але буде давати ці матеріали на рахунок взаємного Ленд-лізу. Водночас конгрес дістав від англійського парламенту Білу Книгу, в якій виказано, що Англія поставила по \$1 на кожних \$5 американських на підставі Ленд-лізу. В круглих цифрах Америка постачала продуктів вартости \$5.5 біліонів до Англії, а аате Англія постачала Америці продуктів вартости \$1.1 біліон до 30. червня б.р.

„НІМЦІ ГРАБУЮТЬ КРЕСИ“.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Найновіші числа дольської підземної преси принесли вістку, що від якогось часу німці почали грабувати „креси“. Вивозять з Галичини хліборобські продукти, дерево, сирівці, перевозять в західну Галичину менші фабрики воєнного виробництва, тощо. Підземна польська преса пише, що члени тайних організацій дістали від своєї команди приказ приглядатися, хто, саме це робить, записувати приготівані до вивозу річі і нотувати імена німецьких грабіжників.

Поляки є того переконання, що як скінчиться війна, то злочинці будуть примушені віддати їм всі вивезене з Галичини речі, а як цього зробити не зможуть, то будуть сидіти в криміналі.

НІМЦІ ЗНИЩИЛИ ПОРТ ЛЕГГОРН.

Документи, найдені при німецьких бранцях в Італії, вказували, що німецькі війська в центральній Італії дістали приказ держатися на лінії перед Римом принаймні вісім тижнів, а тимчасом обсервації з повітря, роблені останніми днями, вказують, що німці збираються вже евакуювати такі міста, як Леггорн, що лежить 160 миль на північ від Риму, і Пескару, над Адрійським морем. В обох портах зняті з повітря фотографії, показують затоплені кораблі й човни. Порти ще в руках німців, і знищення доконали хіба німці.

Через вивні дощі та сніговиці восьма армія, дійшовши на лінію ріки Сангро, поважно звільнила свій наступ. П'ята армія держить позиції над Гарліяно.

Аліантські бомбовики б'ють по Больцано й Мінстері

Аліантські літаки, одні базовані в Британії, другі базовані в північній Африці й Італії, вдарили з двох боків на Німеччину й краї під окупацією. Передовсім вони збомбардували доступи до головного тунелю й до головного провалу, що ведуть з Німеччини до Італії, а в котрих тепер задержується залізничний рух. Впали в цей спосіб жертвою

бомбардування тунель під горою Сені та провал Бренер. Коло провалу літаючі фортеці били по залізничних ярдах Больцана, за раз понижче провалу.

Рівночасно літаючі фортеці з Британії збомбардували в масовому рейді місто Мінстер, важний промисловий центр західної Німеччини.

НІМЦІ ОПУСКАЮТЬ ЛЬВІВ.

ЛОНДОН, (ОНА). — До Лондону дійшла вістка, що німці вже почали евакуацію Львова. Нездатність німецької команди на фронті здержати советський наступ, викликала в цивільних властей даніку. Німецькі урядовці у Львові приказали вивести з міста хорих німецьких воєнків, а військові випорожнюють арсенали. Вивозять зі Львова зброю й амуніцію. Всі залізничні вагони, вантажні й особові, зарезервовано для військової команди.

Німці вивозять зі Львова всі воєнні матеріали, запаси харчів, електричну машинерію, і все, що моглоб придатися ворогові до дальшого ведення війни. Військова команда в Галичині приказала опускати не тільки Львів, але й інші галицькі міста. Осідок німецької евакуаційної комісії знаходиться в Тернополі.

ПРОФ. А. РУДНИЦЬКИЙ ПРО РОЛЮ МУЗИКИ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ.

Видаваний англійською мовою „Квартальний Бюлетин Польського Інституту Штук і Наук в Америці“ у своїм зошиті за липень цього року подав працю проф. Антона Рудницького про вплив музики в українській культурі.

Стаття, що обіймає 14 сторінок друку, підчеркує як замітну черту української національної музики великий вплив народної музики та високий рівень цієї останньої. Любов українського простолюддя до музики автор ілюструє різкими фактами.

Не дивлячися на те, що автор робить немало відемних уваг на адресу польських впливів, ці уваги не були цензуровані.

Імена українських авторів і музиків подані польською азбукою, але в стислій транскрипції з української мови. Географічні імена з міст і країв під Польщею подані так, як вони подаються в публікаціях „Бюлетину“.

КЕРВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ФРАНЦІЇ В ДЕНЬ ЗАВІШЕННЯ ЗБРОЇ.

До швайцарського Берна приходять непотверджені ще з інших жерел вісти, що в день завішення зброї в Франції відбулися масові заворушення та що в сутичках французів з німецькими військами у містах Гренобль і Ліон згинуло коло 800 осіб.

Французький Комітет Національного Визволення подав був пораду, аби День Завішення Зброї відсвяткувати задержкою праці. Чи французи пішли за цєю порадою та чи це вона відіграла яку ролю в цих заворушеннях, покищо ще важко ствердити.

ЧЕРВОНА АРМІЯ КОЛО ЖИТОМИРА.

Червона армія заняла місто Березівку й наблизилася до Житомира, колишньої столиці Волині. Далі на північ вона заняла Заруде, що дежить усього 39 миль від важного залізничного вузла Коростеня.

ГРАБСЬКИЙ ВИТАВ ЖИДІВСЬКОГО ПРЕДСТАВНИКА.

ЛОНДОН, (ОНА). — До Лондону прибув жидівський посол д-р Емануель Шерер, який має завяти в польській народній раді місце згинувшого трагічною смертю Цигедьбойма. Д-р Шерер перебував якийсь час в Злучених Державах, а від тепер буде працювати в Лондоні. Він буде представляти в народній раді жидівське робітничі товариство „Бунд“.

Польські державні кола раді з того, що Шерер вернув з Америки, бо виробив собі там вплив і, як член польського провізоричного парламенту, може ужити їх для навязання кращих відносин. Поляки мають до Шерера велику пошану і, як тільки він з'явився в Лондоні, то проф. Станіслав Грабський зробив йому прийняття.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

EVERYBODY SAVING IN EVERY PAYDAY WAR BONDS

LIBRARY OF CONGRESS WASHINGTON D C

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Сумна річниця радісного дня

Уже двадцять п'ять літ минуло з того памятного дня 11. листопада 1918. року, коли німецька армія склала зброю перед Аліянтами та закінчила першу світову війну. Через довгі роки в річницю того дня згадувано його як великопам'ятну дату. Виразно або натяками давано до розуміння, що той день завершив період великого зусилля та був немовби золотим жнивом довгої, трудної й коштовної потім і кровю праці.

Від вибуху другої світової війни, а ще більше від часу, як вороги заставили Америку до участі в ній, в Америці перемилися радикально відношення до того памятного дня 11. листопада 1918. року. Цього року в той день часописи заговорили про трагічну річницю. В своїх статтях вони немовби признали, як сильно вони помилилися в оцінці вартости великого дня. Нині вони дають до розуміння, що погляд, гейби перша світова війна справді докінчила діла, яке вона взялася доконати демократію, це не тільки груба брехня, але й низьке себедурство. Через те, що в святочному захваті річниці ми дозволяли собі говорити такі речі про день завішення

зброї, ми справді повірили, що в світі є мир і справедливість, та що в ньому немає почуття образи, кривди, ненависти, які могли би задолотити важко оплачений мир. Через те себедурство ми не приглядалися добре, як росли й організувалися рухи на повалення порядку в світі, встановленого по першій світовій війні. Через те себедурство Америка не тільки мусіла знову попасти в другу світову війну, але й далася їй заскочити непередготованою.

І тому в цю 25. річницю завішення зброї по першій світовій війні час спитатися самих себе: що робимо ми для того, аби не повторилася теперішня трагедія? Що робимо ми на те, аби по цій другій світовій війні не прийшла ще страшніша третя світова війна так, як по першій, для нас нібито переможній війні, прийшла друга? Чи навчила чого теперішніх людей, які терплять від другої війни, через нерозум попереднього покоління, що виграло першу світову війну, а програло перший світовий мир? Чи зможемо ми вигравши й другу світову війну, встановити нарешті мир, справедливий і тому тривалий?

Американські карпатські русини про Підкарпатську Україну

Орган гомстедського „Греко-католицького Союзу”, тижневик „Американско - Русскій Вестнік” з дня 4. листопаду займається долею Карпатської України, про котру — як пише — чехословацький прем'єр Едвард Бенеш добив остаточно торгу з Аліянтами, а з окрема з Советами, котрі обіцяли Бенешови віддати знову Карпатську Україну. „А. Р. Вестнік” дивується такому вирішенню тому, що в Москві, пише далі, „знають добре, як жилося руському народови під чехами. Знають там давно про чеські порядки в Карпатській Русі” і на доказ того покликається „А. Р. Вестнік” на випуск журналу „Международная Жізн” з 1927. р. Цей журнал видає советський комісаріят для закордонних справ і там таке написано про господарку чехів:

„Чехословакія — достойний наслідник монархії Габсбургів. Міжнародні договори та чехословацька конституція дають Підкарпатській Україні право на повну адміністраційну автономію. Це право осталося і досі тільки на папері. Країна не тільки не дістала автономії, але ще й усі уряди місцевої адміністрації зайняті чехами. Для успокоєння

партійних провідників Карпатської України чеська буржуазія має прегарний спосіб унасліджений по Габсбурській монархії. Це є підкуплювання політичних діячів”. Навівши повищий уступ з „Международної Жізни” пише „А. Р. Вестнік”:

„Це тільки приклад зо статті. Стаття довга і з неї видно, що в Москві знали дуже добре ще в 1927. році, як чеське правління старалося чехізувати і ожебрати наш нарід в Карпатській Русі. Багато сказано в цій статті про те, як чеський уряд роздав землі Карпатської Русі не місцевому населенню, але чехам. І тому ми не віримо, щоб московський уряд віддав Карпатську Русь чехам, „достойним наслідникам монархії Габсбургів” — твердить газета.

Який плян для Підкарпатської України пропонує від себе „Американско-Русскій Вестнік?” — А ось такий:

„Ми віримо” — пише газета, — що Росія, як і ми тут в Америці, підтримає ідею плебісциту, тобто всенароднього голосування в Карпатській Русі, щоб наш нарід міг самий свобідно висловитися, чого він хоче”.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ПОЛЯКІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, (ОНА). — З польських джерел надійшла вістка, що українці беруть активну участь в тероризуванні польського і жидівського населення в Галичині. Терор відбувається під командою німецької поліції, але виконують його українські, іменовані німецькою владою війти.

Вістка говорить, що німці створили в Галичині українську міліцію і заставили її до найгіршої брудної роботи — переслідувати зненавиджених німцями жидів і поляків. Список воєнних злочинців у станіславівським воевідстві показує, що в переслідуванні польського населення брали участь начальник Гестапо в Косові Гая; шеф „Сондердінсту” (спеціальна поліція) в Коломиї — Гетль; і начальник Гестапо в Жабю, над Черемошем — „штурмфірер” Вайсманн.

Щодо українців, то передана з Галичини вістка говорить, що участь в переслідуванні польського населення беруть всі назначені німцями в Станіславщині війти. Найбільші жорстокости поляки закидують наступним українцям: посадникови Косова — Винницькому; начальникови української міліції в Косові — Кішукови; лідерови українських націоналістів в Станіславщині — інжинірови Гнатюкови; писареви міської ради в Жабю — Боословцєви і дружині українського лікаря в Косові — Щепураковій.

(Календар львівської „Просвіти” подавав у списку українських лікарів, що в Косові був лікар д-р Василь Стефурак. — Прим. ред.)

ПІДЗЕМНІ ОРГАНІЗАЦІ В ПОЛЬЩІ ОБГОВОРЮЮТЬ УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Наслівша до Лондону нелегальна польська преса принесла вістку, що робітничка секція союзу польських підземних організацій видала відозву, в якій пропонує обговорити основну справу автономії для галицьких українців. Газета звертає увагу на старі помилки і каже, щоби льокальні підземні організації в Польщі передискутували цю справу „щоби заявили признати українцям право на

ПОТРІБНО ПРАКТИЧНОГО КРАВЦЯ

що знає шити нові убрання. Стале заняття, платня згідно з умовою. Добре, здорове, тепле місце у Флориді. Пишіть зараз: 213.

ІВАН ВОРОНА
BOX 1548, NORTH MIAMI, FLA.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуги.
X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

самоуправу. Як скінчиться війна, лише газета, то українці і білорусини повинні мати в Польщі право національного, економічного і культурного розвитку в такій самій мірі, як і поляки.

Робітничка секція польських підземних організацій є за те, аби польський уряд в Лондоні старався навязати дипломатичні зносини з Советським Союзом і, щоби направив добросусідські відносини з іншими державами га приглядався до того, що робиться дома.

МИРОН ЛИТВИН**і СИН****УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
й околицю

МИХАЙЛО**НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Займаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK і ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ
ПОХОРОН
І вище

ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4648